

(א) [מוספתא פי"ב],
 (ב) [ברכות יט. וס"ג],
 (ג) [נ"ל ויולא בו ב"מ
 שאמר ר"ג וכו' וכו' לפי גי'
 המוס. רש"ל, ד' ב"ב ל:
 (ד) גי' סדר המשנה וכן
 ב"מ, ור"ש יכול הוא
 שאמר השני וכו', (ה) ע"י
 מוס' ע"כ ד"ה עשאה,
 (ו) גי' ורבי שמע דביוסל'
 מוקי סי'. מהש"ס,

הגהות הב"ח

(א) ת"ה משכ' כ"י הא'
 גי' ד"ה קאמר הכל:
 (ב) ד"ה ע"י כ"י רביצא
 בו וכו' הלכה כמותו:

מוסף רש"י

העורר על השדה
 וחתום עליה בעד.
 ראוני שמעון על שדה
 שמכר שמעון לוי ואומר
 לראוני כי שמעון גזל ממני
 והוא ראוני המעורר תוס'
 עליה בעד בלאומי שטר
 מוכר שמעון על שדה
 עמו (ושב"ט ב"ב ע"ג).
 השני. לוי. נוח לוי. לך
 תממתי (טו).

תוספות ר"ד

תהא יושבת עד שתלבין
 ראשה אדמון אומר ויכלה
 היא שתארון אילו אני
 פסקתי לעצמי אהא יושבת
 עד שתלבין ראשי [וכשיו]
 שבא פסק עלי מה אני
 יכולה לעשות או כנוס
 או פטור א"ר"ג רואה אני
 את דברי אדמון: מנתינת
 דלא כי היא תנא דתניא
 א"ר יוסי בר יהודה לא
 נחלקי אדמון וחכמים על
 הפוסק מעות לחתנו ושלט
 לו את הרגל שהיא יכולה
 לומר אבא פסק עלי מה
 אני יכולה לעשות על מה
 נחלקי על (מה) שפסקה
 לעצמה שחכ"א שתשב
 עד שתלבין ראשה אדמון
 אומר ויכלה היא שתארון
 כסבורה אני שאבא נותן לי
 עכשיו שאין אבא נותן לי
 מה אני יכולה לעשות או
 כנוס או פטור א"ר"ג רואה
 אני את דברי אדמון א"ר
 יצחק בן אלעזר משמיה
 דחוקיה כל מקום שאמר
 ר"ג רואה אני את דברי
 אדמון הלכה כמותו א"ל
 רבא לרב נתנן אפילו
 בברייתא א"ל מי קאמר
 במשנתנו כל מקום קאמר
 ומוכא משמע דהיא
 דהיא פסקה על עצמה
 לית לה אב ומרדה ביה
 ולא בעיא לאינסובי תהא
 יושבת עד שתלבין ראשה
 אבא השתא דתקן רבנן
 למרודת דכפין ליה ויהיב
 לה גיטא ולא מפיסדא
 נדונייתה כ"ש זן שפירן
 לא נשאת שהיא יכולה
 למרוד וכפין ליה למיבא
 לה גיטא א"ר דורא א"ר
 אבא בר ירמיה שני דברים
 שאמר חנן הלכה כיוצא בו
 ד' דברים שאמר אדמון יש
 מהן שהלכה כמותו ויש
 מהן שאין הלכה כמותו
 כל מקום שאמר ר"ג
 רואה אני את דברי אדמון
 הלכה כמותו ובמקום שלא
 אמר אין הלכה כמותו
 לבד מכנסים מועטין
 "מתני' העורר על השדה

זמה דברים אמורים. אכרייתא קאי: איפכא מיצעי ליה. אס צאת
 לכוף את האב איפכא מנסבחה טפי לפי שהגדולה תנאה תנאי:
אפי' צברייהא. כשפסקה היא לעצמה: הכי גרסינן א"ר זירא
אמר רבה בר ירמיה שני דברים שאמר חנן הלכה כיוצא בו שצעה
דברים שאמר אדמון אין הלכה כיוצא
בו מאי קאמר כו': כיוצא בו דתנן
 רבן יוחנן בן זכאי כיוצא בו לדלמון
 רבן גמליאל: **אין הלכה כיוצא בו.**
 שלא ראה את דבריו אלא בשלשה
 שגיה לו לראות את דבריו בכלום:
מתני' העורר על השדה כו'.
 ראוני מערער על שדה שצד שמעון
 ואומר לוי שמכרה לך גולה ממני:
והוא חסום. על שטר המכירה
 שכתב לוי לשמעון כשמכרה לו:
אדמון אומר. יכול הוא שיאמר
 מה שלא ערערתי בשעה שלקחתי
 מלווי ותממתי בתוך השטר עד לפי
 שגוי אדם חזק וקשה להוציאה מידו
 וגוח לי שמה צידק שאולימנה מנך
 דנין: **אינד אס ופוסו.** דהואיל
 ותסת הודה שאין לו עסק בה: **עשאה.**
 המוחזק בה סימן לאחר שלא מכר
 לראוני זה העורר עליה אלא לאיש
 אחר היה מוכר שדה מלך זו ומלך
 זו ארצנת מנאי השדה וכתב לו
 במצרים מלך פלוני שדה שלי ועשה
 שדה זו סימן מלך ללוקה וצממו של
 מוכר וזה חתם על אותו שטר ולא
 ערער: **אינד אס ופוסו.** אפילו
 לאדמון דאין לומר כאן השני נוח לי:
גמ' אגל דיון. שהוצא שטר
 המכירה צבית דין לקיימו כמשפט
 קיום שטרות שהעדים צדין ועעדין
 על כתב ידם והדיינין כותבין שטר'
 דנן נפקא לקדמנא וחסהידו סהדי
 אחתימות ידיהו ואישנויה וקיימנויה:
לא אינד ופוסו. שלא ידע מה
 כתוב בו שיערער עליו: **דסני**
רבי הייא אין העדים חוסמין על
שטר אלא א"ר קראושו. שהרי
 על דברי השטר הם צאים להעיד:
 אגל

בו שבעה דברים שאמר אדמון
 והאמר רבי יצחק בן אלעזר משמיה דחוקיה
 את דברי אדמון הלכה כמותו אמר אין לא אמר לא אלא ה"ק שני דברי' שאמר
 חנן הלכה כיוצא בו שבעה דברים שאמר אדמון יש מהן שהלכה
 כמותו וכיוצא בו ויש מהן שאין הלכה כמותו אלא כיוצא בו בכ"מ
מתני' העורר על השדה והוא חתום עליה בעד אדמון אומר השני נוח
לי והראשון קשה הימנו וחכמים אומרים איבד את זכותו העשאה סימן
לאחר איבד את זכותו: גמ' אמר אביי ולא שנו אלא עד אבל דין לא
איבד את זכותו דתני ר' חייא אין העדים חותמין על השטר אלא א"כ קראוהו
אבל

ולא כיוצא בו כלומר צדינין הדומין לאלו אין הלכה כמותו ודומה להא דלמר דפרק כל הנשבעין (שבעות דף מח.) דלמר להו רב
 נתנן הבו דלא לוסקי עלה פי' הכינו עלמכס שלא תוספו עליה ללמד ממנו דבר הדומה לו:
אדמון אומר השני נוח לי והראשון קשה הימנו. אע"ג דלית הלכתא כלדמון צבא דהא לא קמני צה רואה אני את דברי
 אדמון לא תיקשי דמסקינן צחוקת הצתים (ב"ב דף מג.) עלה דההיא מוכר לו שדה אין מעיד לו עליה ומוקי לה בצראובן
 שגול משמעון ומכרה ללוי ואתא יהודה וקא מערער דלא ליזיל שמעון לאסהודי ללוי משום דניחא ליה דתיקום ארעא ציד לוי דלמר
לא שנו א"א עד אבא דיון לא דתני רבי חייא בו. הקשה ה"ר יצחק צ"ר ברוך דהכל משמע דאין הדיינים מעידין על מה שכתב בשטר
 אלא על חתימת העדים וקשה מהא דלמר צחוקת הצתים (שם דף נג.) אחד מן האחים שהיה נושא ונותן בתוך הצית והיו
 אונות ושטרות שגול הם אלמא אכולה מילתא קמסדי ומיך רבי דהתם ודאי אית לן למימר דדיינים רמו אנפשייהו לאססהודי לגמרי שהרי היו
 יודעים שהיה נושא ונותן בתוך הצית וסתמא דמילתא לאו דידיה הוא הלכך אי לאו דידיה דשלו היה לא היו מקיימין אלא צסם היתומים:

לוי לשמעון זו השדה בפני ב"ד לקיימו כדן כל קיום שטרות דעלמא שהעדים באים ומעידין על חתימתם והדיינים כותבין
 למטה שטר' דין נפק לקדמנא ומינו דאשהידו שהדי אחתימות ידיהו אשורוהו וקיימנוהו כדתי' וחותמין ג' ב' דיינין וזה

שני דייני פרק שלשה עשר כתובות

קמ.

תשוב עד שתלבין ראשה. פי' רש"ס הא דלמר רב גידל צריש
 הטושא (לעיל דף קכ.) עמדו וקדשו קנו הני מיילי דקדשו
 מיד מתוך התנאי או לאחר זמן והזכירו התנאים בשעת קידושין אצל
 התנו עתה וקדש לאחר זמן ולא הזכירו התנאים לאו דברים הנקנים
 צלמריה הם וצכי האי גווגא (ה) הכא

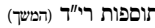
תשב עד שתלבין ראשה אדמון אומר
 יכולה היא שתאמר אילו אני פסקתי לעצמי
 אשב עד שתלבין ראשי עכשיו שאבא פסק
 מה אני יכולה לעשות או כנוס או פטור אמר
 רבן גמליאל רואה אני את דברי אדמון: **גמ'**
מתני' דלא כי האי תנא דתניא אמר רבי
יוסי ברבי יהודה לא נחלקו אדמון וחכמים
על הפוסק מעות לחתנו ופשט לו את הרגל
שיכולה היא שתאמר אבא פסק עלי מה אני
יכולה לעשות על מה נחלקו על שפסקה
היא על עצמה שחכמים אומרים תשוב עד
שתלבין ראשה אדמון אומר יכולה היא
שתאמר כסבורה אני שאבא נותן עלי
ועכשיו שאין אבא נותן עלי מה אני יכולה
לעשות או כנוס או פטור אמר רבן גמליאל
רואה אני את דברי אדמון תנא יבמה דברים
אמורים בגדולה אבל בקמנה כופין כופין
למאן אילימא לאב איפכא מיבעי ליה אלא
אמר רבא כופין לבעל ליתן גמ' אמר ר'
יצחק בן אלעזר משמיה דחוקיה כל מקום
שאמר רבן גמליאל רואה אני את דברי
אדמון הלכה כמותו אמר ליה רבא לרב
נתנן אפי' בברייתא א"ל מי קאמרינן במשנה
בכל מקום שאמר רבן גמליאל קאמרינן אמר
ר' זירא אמר רבה בר ירמיה ב' דברים שאמר
חנן הלכה כיוצא בו שבעה דברים שאמר
אדמון אין הלכה כיוצא בו מאי קאמר אילימא
הכי קאמר שני דברים שאמר חנן הלכה
כמותו וכיוצא בו ושבעה דברים שאמר
אדמון אין הלכה כמותו ולא כיוצא בו
והאמר רבי יצחק בן אלעזר משמיה דחוקיה
כל מקום שאמר רבן גמליאל רואה אני
את דברי אדמון הלכה כמותו אלא ה"ק
שני דברים שאמר חנן הלכה כמותו וכיוצא
בו שבעה דברים שאמר אדמון אין הלכה כמותו
והאמר רבי יצחק בן אלעזר משמיה דחוקיה
כל מקום שאמר רבן גמליאל רואה אני
את דברי אדמון הלכה כמותו אלא ה"ק
שני דברים שאמר חנן הלכה כמותו וכיוצא
אבל

ולא כיוצא בו כלומר צדינין הדומין לאלו אין הלכה כמותו ודומה להא דלמר דפרק כל הנשבעין (שבעות דף מח.) דלמר להו רב
 נתנן הבו דלא לוסקי עלה פי' הכינו עלמכס שלא תוספו עליה ללמד ממנו דבר הדומה לו:
אדמון אומר השני נוח לי והראשון קשה הימנו. אע"ג דלית הלכתא כלדמון צבא דהא לא קמני צה רואה אני את דברי
 אדמון לא תיקשי דמסקינן צחוקת הצתים (ב"ב דף מג.) עלה דההיא מוכר לו שדה אין מעיד לו עליה ומוקי לה בצראובן
 שגול משמעון ומכרה ללוי ואתא יהודה וקא מערער דלא ליזיל שמעון לאסהודי ללוי משום דניחא ליה דתיקום ארעא ציד לוי דלמר
לא שנו א"א עד אבא דיון לא דתני רבי חייא בו. הקשה ה"ר יצחק צ"ר ברוך דהכל משמע דאין הדיינים מעידין על מה שכתב בשטר
 אלא על חתימת העדים וקשה מהא דלמר צחוקת הצתים (שם דף נג.) אחד מן האחים שהיה נושא ונותן בתוך הצית והיו
 אונות ושטרות שגול הם אלמא אכולה מילתא קמסדי ומיך רבי דהתם ודאי אית לן למימר דדיינים רמו אנפשייהו לאססהודי לגמרי שהרי היו
 יודעים שהיה נושא ונותן בתוך הצית וסתמא דמילתא לאו דידיה הוא הלכך אי לאו דידיה דשלו היה לא היו מקיימין אלא צסם היתומים:

לוי לשמעון זו השדה בפני ב"ד לקיימו כדן כל קיום שטרות דעלמא שהעדים באים ומעידין על חתימתם והדיינים כותבין
 למטה שטר' דין נפק לקדמנא ומינו דאשהידו שהדי אחתימות ידיהו אשורוהו וקיימנוהו כדתי' וחותמין ג' ב' דיינין וזה

**עין משפט
 נר מצוה**

לח א ב ג מיי' פרק כג
 מהל' אבות הל' טו
 סג' עין מה טור ש"ע
 אה"ע סי' נב סעיף א':
 לפ' ד מיי' פט"ו מהל'
 טעון הל' א טו"ש"ע
 ח"מ סי' קמו סעיף א':
 מ ה מיי' טס טו"ש"ע ח"מ
 טס סעיף ב':
 מא ו מיי' טס הלכה ב
 טור ש"ע ח"מ טס
 סעיף ד':
 מב ז מיי' טס ופכ"ד
 מהל' מלוה הל' ז
 ופכ"ו הלכה א סג' עין
 טו טו"ש"ע ח"מ סימן מה
 סעיף ב' וסעיף ה' סי' סח
 סעיף ב':

תוספות ר"ד (המשך)

זכותו עשאה סימן לאחר
 אבד את זכותו פי' ראוני
 מערער על שמעון על שדה
 א' שמכר לו לוי ואומר לו
 כי לוי שמכרה לך גולה
 ממני ויש לי עדים שהיתה
 שלי וראוני המערער הוא
 חתום עד על השטר של
 מכירה ששעה לשמעון (ה)
 אילו היתה שלך איך היית
 חתום על השטר ששעה
 לי לוי ולא היית שמעון
 אלא אמר אדמון
 יכול לומר עכשיו ראוני
 המערער זה שלא ערערתי
 בעת המכירה וחתמתי
 עליה עד לפי שלי הוא
 גבא אלמא וקשה לי
 להוציאה מידו חש שמעון
 היה נוח לי בצבור זה
 חתמתי כד' שתנא מיד לוי
 ותהיה ביד שמעון ואבא
 ואוציאה מידו בעדים
 המכירים שהיתה שלי או
 של אבותי וחכ"א אבד
 את זכותו דהואיל וחתם
 על הודה שאין לו עסק
 בה ועכשיו הוא בא
 ומערער דבריו בטלים:
 עשאה סימן לאחר. פי'
 עשאה ראוני זה המערער
 על זה הודה סימן לאחר
 בחתימתו אבד את זכותו
 כגון שזה שמעון המזויק
 שדה זו מכר שדה אחרת
 בשצד הליהודה וכשכא
 לכתוב המצרים ליהודה
 כתב לו שלשת המצרים
 והמציר הרביעי שהיה
 סמוך לשהוה כתב לו מיצר
 רביעי הודה שלי וחתם
 זה ראוני בשטר מכר
 ששעה שמעון ליהודה ולא
 ערער מודה בזה אדמון
 שאבד את זכותו שאומר
 לו שמעון אילו שלך היתה
 זו הודה היאך חתמת
 בשטר מכר שעשית
 ליהודה על שדה שבצד
 וכתוב שם שהיא בצד
 שדה שלי ולא ערערתי
 לומר כי אינה שלך כ"א
 שלי כיון שחתמת שם
 הודית שאינה שלך ואין
 לומר כגון שהשני נוח לי
 וכיון דלא אמר הכא ר"ג
 רואה אני את דברי אדמון
 אין הלכה כמותו דיהודי
 ורבים הלכה כרבים: אמר
 אביי דין לא אבד את
 זכותו דתני ר' חייא אין
 העדים חותמין על השטר
 אלא א"כ קראוהו והדיינין
 חותמין על השטר אע"פ
 שלא קראוהו. פי' אם
 הובא שטר זה שמכר

על חתימתם והדיינים כותבין
 למטה שטר' דין נפק לקדמנא ומינו דאשהידו שהדי אחתימות ידיהו אשורוהו וקיימנוהו כדתי' וחותמין ג' ב' דיינין וזה